A°. 1816. N°. 109.

LEYDSE COURANT.

MAANDAG DEN 9 SEPTEMBER.

NOTIFICATIE.

BURGEMEESTEREN DER STAD LEYDEN, gezien hebbende de navolgende artikelen, zoo van de *Grondwet*, als van het *Reglement voor de Regering dezer Stad*, geärresteerd bij besluit van Z. M. den Koning, van den 29en November 1815, nopens de instelling der *Kiezers-Kollegien* in de Steden;

Art. 133 der Grondwet.

„In alle Steden worden ingevoerd Kiezers-Kollegien. „Zij worden eenmaal in het jaar door de Regering bijeengeroepen, alleenlijk tot het bedoelde einde, om „de Raadsplaatsen in dien tusschentijd opengevallen, „door bevoegde personen te vervullen."

Artikelen, getrokken uit het Reglement voor de Regering dezer Stad.

Art. 71.

„Het Kies Kollegie, hetwelk, ingevolge art. 133 „der Grondwet, moet worden ingesteld, zal bestaan „uit twee en twintig personen."

Art. 72.

„De vereischten, om tot Kiezer te kunnen worden „benoemd, zijn, behalve Stemgerechtigheid en meerderjarigheid, voor een Nederlander, om gedurende „een jaar, en voor een Uitlander, gedurende twaalf „jaren in de Stad gewoond te hebben, en om jaarlijks in de Verponding en verdere beschrevene middelen, buiten het Patentregt, te betalen eene Som „van f 80 : 0 : 0."

Art. 73.

„De Kiezers worden benoemd door de gezeten Burgeren, binnen de Stad of derzelver Jurisdictie wonende, meerderjarig volgens de wet, tot het Stemregt bevoegd, en jaarlijks in de Verponding en verdere beschrevene middelen, buiten het Patentregt, „betalende niet beneden de f 20 : 0 : 0."

Art. 74.

„Aan dezelven worden door de Burgemeesteren Biljetten rondgezonden, met bijvoeging van het getal „der Kiezers-plaatsen, welke vervuld moeten worden, „en, ingeval van aftreding, van eene lijst, behelzende de namen der genen die moeten aftreden, gelijk „mede die der aanblijvenden, als ook de vereischten „der Kiezers."

Art. 75.

„Deze Biljetten moeten behoorlijk ingevuld, geteekend en gesloten worden, en op den vierden dag na „de uitzending van wege Burgemeesteren, aan de „huizen worden opgehaald."

Art. 76.

„De Raad opent de Biljetten, en maakt het resultaat der stemmen op."

Art. 77.

„Bij het nazien en opnemen der stemmen, zal geen „acht worden geslagen op alle die genen, op welke „stemmen zijn uitgebragt, doch welke de vereischten „niet hebben, om tot Kiezer benoemd te worden."

Art. 78.

„Dit geschied zijnde, zullen die genen, welke blijken zullen de meeste stemmen gehad te hebben, voor „verkoren Kiezers worden gehouden."

Geven dien overeenkomstig kennis aan de Burgers dezer Stad, dat op *Woensdag den 11 September aanstaande*, door de Stads Bodens aan de huizen derzelve, Stembiljetten zullen worden rondgebragt, ten einde daarin te plaatsen de namen der zoodanigen, welke ieder Stemgeregtigd Burger tot *Kiezers* zal willen benoemen.

Dat voorts de gemelde Biljetten, ingevolge de Wet, behoorlijk ingevuld en gesloten moeten worden, en op den vierden dag na den ontvangst zullen worden teruggehaald; terwijl de geen, welke zijn Biljet niet gereed ter afgifte zal hebben, gehouden wordt die maal van zijn regt, om *Kiezers* te benoemen, te hebben afgezien.

En ten einde de genen welke regt hebben om hunne Stem uit te brengen, zouden weten, welke personen de vereischte Som in de belastingen betalen, om tot *Kiezers* benoemd te kunnen worden, zoo zal er van den dag af, waarop de uitgifte der Stembiljetten is geschied, tot aan den dag van derzelver terughaling, in een der Vertrekken van het Raadhuis, 's voormiddags van 9 tot 1 ure, en 's namiddags van 5 tot 7 uren, een lijst voorhanden zijn, waarop de namen van alle gemelde personen gevonden worden, waarvan alle Stemgeregtigde Burgers, op vertoon van hun ontvangen Stembiljet, en geene andere, kunnen kennis nemen.

Aldus gedaan en gepubliceerd bij H. H. Burgemeesteren der Stad Leyden, op den 4 September 1816.

HALDEWIER, *pl.*

Ter ordonnantie van dezelve,

W. A. DU PUI.

TURKYEN.

CONSTANTINOPOLEN den 26 Julij. De pestziekte, die naar Bujukdére in het Russische Gezantschaps-Paleis was doorgedrongen, heeft, na tien menschen weggesleept te hebben, thans opgehouden. De Gezant, Graaf Italinsky, zelf is van de besmetting bevrijd gebleven. Hij zal, na eene quarantaine, die hij zich zelve vrijwillig opgelegd heeft, van hier naar zijnen nieuwen post te Napels vertrekken.

De Porte heeft haren Zaakgelastigden te Parijs teruggeroepen, en daarvoor een Griek, met name Manno, in de plaats benoemd.

Er zal in het geheele Turksche Rijk eene nieuwe, merkelijk verhoogde belasting op de Christelijke inwoners worden ingevoerd. De tegenwoordige bedraagt elf piasters per hoofd.

SPANJEN.

MALAGA den 6 Augustus. De hoofden dezer Provincie doen alles wat ijver en vaderlandsliefde vermogen, om in het onderhoud der Troepen te voorzien; er heerscht, in 't algemeen een groot gebrek in 's Lands kassen, en het is maar al te zeker, dat de behoefte bij de ambtenaren der Koningklijke Marine zo tot het uiterste gekomen is, dat zij van honger moeten sterven. Deze treurige toestand heeft de gevoeligheid van den Infant, Generalissimus van het Zeewezen, opgewekt, en hij heeft van den Koning eenige oogenblikkelijke hulp erlangd, die echter ver is van genoegzaam te wezen. De Geestelijkheid put zich volkomen uit met geven. Deze staat van zaken is zeer pijnlijk, te meer, omdat men er geen eind aan ziet. Van Ferrol wordt geschreven, dat de zelfde belemmeringen zich daar ook doen gevoelen, en de ijverige kruisvaart der onafhankelijke Kapers belet de komst der galjoenen (of Zilvervloot), waarop wij gerekend hadden.

RUSLAND.

PETERSBURG den 17 Augustus. De Gouvernementsstad Ufa is door brand bijna geheel in de asch gelegd; de Keizer heeft tot ondersteuning der inwooners 40,000 Roebels geschonken, en den Geheimen Raad, Vorst Alexander Golyzin (Gallitzin) vergund, eene inteekening tot milde bijdragen open te stellen.

Binnen eenige dagen vertrekt Z. M. de Keizer van hier naar Moscou, en zal naderhand nog verscheiden Gouvernementen in het Rijk bezoeken, en tot den 26 October uitblijven. Het Alexanders- of naamfeest des Keizers zal den 11 September in Moscou zijn. Ook Zijne Keiz. Hoogheid de Grootvorst Constantijn keert eerstdaags naar Warschau terug.

In een gezelschap van personen uit verscheiden standen had men onlangs de treffende overeenkomst tusschen de stookkassen en fabrieken opgemerkt, daar beiden slechts een werk van menschelijke nijverheid zijn, en beiden ook door gelijke oorzaak, zucht tot winst, worden aangedreven. Vruchten, boomen, bloemen, en alle oranjeriegewassen worden door kunst gedreven, en vereischen, even als de fabrieken, gebouwen, werklieden en stoking. Maar van waar komt het dan, vroeg iemand, dat de stookkassen, gelijk men weet, zo onvergelijkelijk in Rusland voortkomen, terwijl fabrieken, die toch ook een werk van menschelijke kunst en nijverheid zijn, langzamer vorderingen bij ons gemaakt hebben? — Daar van daan, hernam de Heer von Kosodawlew, Minister van binnenlandsche zaken, die ook in het gezelschap was, om dat zich het Bestuur nooit en op geenerlei wijze in den aanleg en waarneming der stookkassen, door voorschriften en regelen gemengd, maar die geheel aan de vrijheid der eigenaars overgelaten heeft. Sedert het bestuur de vroegere bemoeijing met fabriekzaken heeft laten varen, dezelve alleen aan de vrije werkzaamheid der eigenaars heeft overgelaten, en zich alleen bepaald heeft, om die door wegruiming van hinderpalen te begunstigen, ziet men de fabrieken, even als de stookkassen, dagelijks toenemen en volmaakter worden.

POLEN.

WARSCHAU den 22 Augustus. Er is hier onlangs in het Departement van Lublin, bij het voormaals Potocskische Steedje Kuzow, eene beek ontdekt, waarvan het water, volgens de scheikundigen, met dat van Pyrmont kan worden vergeleken; eene gewigtige ontdekking voor Polen, hetwelk slechts twee geneeskrachtige baden bezit.

Men verspreidt hier het gerucht, dat, bij de aankomst van Keizer Alexander, ook nog de Keizer van Oostenrijk en de Koning van Pruissen hier gewacht worden. Onze Monarch zal, naar men verzekert, van Moscou over Odessa en Kiow, uiterlijk den 27 September hier aankomen, en blijft althans verscheidene weken. Den 26 wordt Z. K. H. de Grootvorst Constantyn hier terug gewacht.

De oogst valt tegen alle verwachting tamelijk goed uit.

DUITSCHLAND.

WEENEN den 27 Augustus. Op de voorstellen van Prins Jeronimus de Montfort (Jeronimus Bonaparte) en deszelfs Echtgenoote, Dochter van den Koning van Wurtemberg, heeft de Keizer hun vergund, niet Brunn, maar de Stad Grätz, waar ook te voren Lodewijk Bonaparte woonde, tot hun verblijf te kiezen.

Men zegt, dat misschien morgen reeds iets wegens de nieuwe orde der inlossing in de Bank zal worden bekend gemaakt. Zodra men den vorm gevonden heeft, waarin de werkzaamheden der Bank deels ongehinderd kunnen voortgaan, deels niet meer, gelijk tot hiertoe, de prooi van enkelde vermomde Agioteurs zullen worden, zo dat deze zo grootsch ontworpene inrigting, door de opening van inlagen ter verwisseling op verscheidene plaatsen, voor iedereen zal toegankelijk zijn, en juist daardoor ook in het openbaar gevoelen, volgens het oogmerk der stichting, als eene zaak der Natie zal gelden: zo dra mogen wij ook met zekerheid hopen, en op inwendige gronden vertrouwen, dat de prijzen der noodzakelijkste levensmiddelen, b. v. koren en meel, die binnen kort zonder eenig gebrek of vrees voor hetzelve, bovenmate gerezen zijn, ook met het invoeren eener vastere waarde van het geld, en de gangbaarheid van zilvere klinkende munt wel weder vallen zullen. Zo dit het geval niet mogt zijn, zal de Regeering wel genoodzaakt wezen, de strengste maatregelen te nemen tegen de woekeraars en tusschenhandelaars van allerlei aard, die maar al te zeker de oorzaak van zulke gemaakte duurten zijn.

Sedert eenige dagen bevindt zich hier de Heer Pinkerton, een der Directeuren van het groote Londonsche Bijbelgenootschap, de moeder van alle de overige, om, zo als men zegt, ook een Oostenrijksch Bijbelgenootschap te stichten.

De Keizer is gister van Hollitsch op het Kasteel te Schönbrunn terug gekomen. Het St. Lodewijks-feest is hier plegtig met eene hooge mis gevierd; na dewelke de Fransche Ambassadeur een maaltijd van 50 couverts gaf, waar

(*Het vervolg op 2e kant van dit Blad.*)

op zich, behalven de Gezanten van den Paus, van Spanje en Napels bij ons Hof, niemand dan Franschen, meest St. Lodewijks-Ridders, bevonden. De Spaansche Gezant bragt de gezondheid des Konings van Frankrijk uit, en de Fransche Ambassadeur de gezondheden van alle Souvereinen en Prinsen der Familie Bourbon, en die van Z. M. den Keizer van Oostenrijk, den doorluchtigen Beschermheer en weldoener van de meeste daar tegenwoordige Franschen, en van zo vele anderen, die in hun ongeluk eene schuilplaats in zijne Staten, en eerlijke posten, in zijnen burgerlijken en krijgsdienst gevonden hebben; voorts de gezondheid van den algemeenen Vader aller Gelovigen!

HAMBURG den 3 September. In langen tijd heeft niemand bij het Publiek alhier eene zo levendige deelneming opgewekt, als de Vrouw van den Professor Reichard, welke hier den 29 Augustus voor de vijfde maal met een Luchtbol om hoog reesde. Deze deelneming echter ging tot bezorgdheid over, toen er geene tijdingen wegens het lot dier ondernemende Vrouw inkwamen, en men vreesde, dat de Luchtbol den weg naar de Oostzee mogt genomen hebben. Tot algemeene blijdschap is deze vrees ongegrond geweest. Den 31 Augustus, des avonds ten 6 ure, kwam Mevrouw Reichard weder te Schwerin aan, (25 uren van hier), van waar zij haren Echtgenoot meldde, dat zij zich na een gevaarlijken, doch gelukkigen togt, 12 mijlen van Schwerin, bij Malchin aan de Carnitzer scheiding, bij het Vorstelijk bosch, en op de grenzen tusschen Mecklenburg en Pommeren, 12 Duitsche mijlen achter Schwerin, had neergelaten, en Dingsdag weder te Hamburg hoopte te zijn.

Volgens berigten van Carlsbad meende de Koning van Pruissen, in de eerste dagen van September van daar naar Töplitz te vertrekken, om aldaar nog 14 dagen de baden te gebruiken, vervolgens over Silesien terug te keeren, en tusschen den 20 en 23 weder te Berlijn te zijn. Prins Blucher wordt uiterlijk tegen den 10 dezer hier te Hamburg gewacht.

FRANCFORT den 3 September. De Brieven van Napels melden, dat den 7 Augustus in de omstreken van den Berg Vesuvius eene geweldige aardbeving heeft plaats gehad, die eene nabijzijnde uitbarsting van dien vreesselijken vuurberg scheen aan te kondigen. Inderdaad zag men, eenige weinige minuten later, twee geweldige rook-kolommen opgaan. Gelukkig echter heeft deze uitbarsting, zonder schade, met het vallen van den nacht opgehouden. — Den 8 Augustus heeft de Heer Pinckney zijne geloofsbrieven aan den Koning van Napels ter hand gesteld, als door de Vereenigde Staten van America met eene buitengewone zending belast. Hij moet zich naderhand als Gevolmagtigd Minister naar Petersburg begeven.

In de Haven van Civita-Vecchia, bij Rome, is een Tunisaan, Mehemed Molocco, op een Sardinisch vaartuig aangekomen, en verder naar Rome vertrokken. Terstond hebben zich eene menigte geruchten omtrent deze personnaadje verspreid, die tijdens de Fransche Expeditie in Egijpte schijnt gediend te hebben. Hij begeeft zich met eene zending van den Bey van Tunis naar den Paus. Anderen zeggen dat hij door den Keizer van Marocco aan Zijne Heiligheid gezonden is. Hij moet te Rome met de buitenlandsche Ambassadeurs onderhandelen. De komst van dezen Barbarijer, die een gevolg van drie personen heeft, zes-en-dertig jaren oud schijnt, en eenigzins Italiaansch spreekt, wekt zeer de algemeene aandacht. De Gouverneur van Civita-Vecchia heeft hem eene Escorte voor zijne reis gegeven.

FRANKRYK.

PARYS den 3 September. Het ongunstig weer, het welk eergister een gedeelte van den dag duurde, heeft Zijne Majesteit niet toegelaten zijn gewoon tourtje te doen, en om dezelfde oorzaak is ook een jagdpartij agter gebleven, welke *Monsieur* moest bijwonen.

(*Het vervolg op de vierde Blads.*)

Tweede Kamer der Staten-Generaal.

AANSPRAAK *van den Heere* Wichers, *Directeur-Generaal der Convooijen en Licenten, gedaan in de Vergadering der Tweede Kamer van Hun Ed. Mog. de Staten-Generaal, den 3 September 1816.*

Edel Mogende Heeren!

Het heeft Z. M. onzen geëerbiedigden Koning behaagd, aan mij den vereerenden last op te dragen, om aan U Ed. Mog. over te brengen een zamenstel van de wet en het tarief waarnaar de behandeling der Convooijen en Licenten, of de heffing der regten op den *invoer, uitvoer en doorvoer* van alle Waren en Goederen in dit Koningrijk, voor het vervolg, op een' gelijken en eenparigen voet, zoude behooren geregeld en uitgeoefend te worden.

De aangelegenheid van het onderwerp is in alle takken van maatschappelijke welvaart en bedrijf zeer groot.

Zij doet zich vooral gevoelen in den Koophandel, de Fabrieken, den Landbouw en andere takken van industrie; en het is uit hoofde van deze aangelegenheid, dat ik meene mij te mogen veroorloven, om den geest dezer verordeningen, bij deze plegtige gelegenheid, eenigzins te ontwikkelen en open te leggen.

De belastingen in een Rijk worden uit deszelfs behoeften geboren. Naar mate de laatste toenemen, of moeten toenemen, is het nodig, dat de eerste vermeerderd worden.

Een welgesteld Gouvernement moet deszelfs werkzaamheden dus ten dezen opzigte aanvangen met de overweging der onontbeerlijke behoeften van den Staat, en de belastingen, hier naar geregeld, hebben geene andere bedoeling, dan om de schatkist, tot voldoening aan die behoeften, te sterken, en geene andere strekking, dan om, door die onderscheidene belastingen, zo veel mogelijk, een regtvaardigen en billijken maatstaf te vinden en daar te stellen, naar welken ieder onderdaan, in evenredigheid van deszelfs staat, rijkdom en vermogens, kan afgemeten worden, om het zijne toe te brengen tot voldoening aan deze Staatsbehoeften, en om daardoor zijne bescherming, zijne welvaart, zijne zekerheid in zijn vaderland te vestigen.

Het schijnt mij toe, Ed. Mog. Heeren, dat men deze gronden als eene algemeene en zekere waarheid kan aannemen. Maar, hoe waar dit, over het algemeen, ook zij, dunkt het mij even zeker te zijn, dat de regten op de Convooijen en Licenten, de belastingen op den invoer, uitvoer en doorvoer van Goederen en Koopmanschappen, in de reeks van zodanige belastingen, over het geheel, niet kunnen gerangschikt worden.

De bescherming en beveiliging der Zeeën en Kusten vereischen ongetwijfeld aanzienlijke uitgaven. Het onderhoud van Rivieren, Wegen en Stromen, brengt noodwendig groote onkosten mede, en het is zeer natuurlijk, dat zij, die daardoor bijzonder beveiligd worden, of voordeelen en gemakken genieten, ook, en wel bijzonder, het hunne toebrengen, om in die noodwendige uitgaven te voorzien. De Koopman, de Fabrijkant, de Landbouwer zijn alle in dat geval met den invoer, en vervoer hunner goederen, waren en voortbrengselen, en is het dus zeer billijk, dat zij bijzonder ook het hunne toebrengen tot ondersteuning van 's Lands middelen voor deze uitgaven.

Maar dit is niet het eenige, het is niet het voorname oogpunt; waaruit het Z. M. behaagd heeft, en weldadig heeft goedgedacht, deze aangelegene wetten en verordeningen op de Convooijen en Licenten te beschouwen; neen, een veel uitgebreider inzigt, dan de zorge voor 's Lands schatkist, doet zich hier voor den geest op.

Deze wetten kunnen en moeten haren weldadigen invloed oefenen op alle hoofdbronnen van bestaan en welvaart in de Maatschappij.

De koophandel, de fabrieken, de zeevaart, de landbouw, de vischvangst, en zo vele andere nuttige bedrijven, hebben alle het grootste belang bij de wijziging dezer wetten en regten: en het zijn deze verordeningen, die deze belangen in een onderling verband brengen, die den bloei en voorspoed van allen beoogen, en zoeken daar te stellen.

Zij, die deze opgenoemde bezigheden in de maatschappij oefenen, zoeken allen hunne belangen, hunne voordeelen en welvaart daardoor te erlangen. Zij allen zijn de kinderen van het groote huisgezin; zij allen hebben dezelfde regten, dezelfde aanspraak op bescherming, en de Wetgever weet de belangen van allen te regelen, en tot een punt van algemeene en onderlinge welvaart bijeen te brengen.

De Koophandel, die hoofdbron van Neerlands welvaart en voorspoed, die zich uitbreidt tot alle oorden der wereld, eischte de hoogstmogelijke vrijheid en zelfsbestuur in alle zijne handelingen. Hij heeft belang, om, met de minste belemmeringen, zijne waren en goederen te kunnen afzetten, verzenden en uitvoeren. Hij is zijnen bloei verschuldigd ook daaraan, dat hij de gefabriceerde goederen, hetzij tot buitenlandsch of binnenlandsch vertier, op de meest voordeelige wijze tot den consummateur kan overbrengen. Hij moet zijn oog vestigen, om de gefabriceerde goederen en andere koopwaren, van gelijke deugd en qualiteit, voor lage prijzen in den handel te trekken; ten einde die, met voordeel, tegen andere of vreemde, ter markt te kunnen brengen. En alle deze belangen mogen in het zamenstel dezer wetten niet uit het oog verloren worden.

De fabrieken (waaronder men in een uitgebreiden zin den landbouw en vischvangst mede kan bevatten), die zo zeer eene bron van welvaart, van voorspoed, van deugd zelfs, voor de mindere volksklasse, opleveren, en welker getal en aangelegenheid in dit Rijk zo aanzienlijk is, vorderen dezelfde bescherming. Ons land is, door zijne ligging, door zijne rivieren, door het bezit van grondstoffen, daartoe geschikt. De mijnen, de veeteelt van runderen en schapen, de bosschen, de landbouw, leveren den nijveren werkman, vlas, hennip, huiden, ijzer, run, hout en steenkolen in overvloed, om de looijerijen, de linnen- en lakenweverijen, de ijzerfabrieken, en meer andere, aan den gang te houden en te doen bloeijen; terwijl het katoen, van elders aangebragt, door deszelfs bewerking op het spinrad en weefgetouw, duizenden onderhoudt.

De fabrikant echter, hoe rijk ook in dit alles, is afhankelijk van omstandigheden, en moet door wijze wetten worden ondersteund, zonder aan zich zelven overgelaten te kunnen worden. Hij is afhankelijk van koopman en consummateur, die altoos en overal deugdzame goederen voor lage prijzen zoeken. Hij is afhankelijk daarvan, dat hij zijne gefabriceerde goederen van dezelfde deugd en qualiteit, voor denzelfden prijs als die zijner buitenlandsche naburen, in den handel en tot consumtie kan overbrengen. Waar dit geen plaats heeft, kan de fabriek niet gedreven worden; de gefabriceerde voorraad zal den werkman zelven tot een' last worden, en alle rijkdom aan grondstoffen, hoe groot die ook zijn moge, zal verloren gaan.

Hier treft dus de Staats-huishoudkunde zwarigheden aan, die door wijze wetten, op den invoer, uitvoer en doorvoer der goederen, moeten gelenigd worden, op dat de belangen van het fabriekwezen, met de belangen van den koophandel en den inlandschen consummateur zelven, in verband, en zo veel mogelijk in overeenstemming worden gebragt.

De zwarigheden van dezen aard zijn dikmaals door geene menschelijke voorzieningen geheel weg te nemen; dewijl de ligging, de mindere uitgebreidheid, de voorspoed zelfs der landen, deze hinderpalen voortbrengen kunnen.

Maar, alles te samen genomen, brengen deze zwarigheden deze onderscheidene omstandigheden mede, dat het eene land, tot zijn bestaan en zelfsbehoud, meer belastingen dan het andere noodig heeft, om zijne welvaart, zijn zelfsbestaan te verzekeren.

Waar zulks plaats heeft, zo als in dit Rijk werkelijk het geval is, daar moeten de daghuren en werkloonen noodzakelijk hooger zijn, dan bij onbelaste naburen, die hunne gefabriceerde goederen aldus voor mindere prijzen in den handel en ter consumtie kunnen overdoen.

Deze staat van zaken kan aan zich zelven, of aan zijn eigen loop niet overgelaten worden, en het zijn de wetten op den invoer dezer vreemde fabriekwaren, die de evenredigheid moeten herstellen, opdat de inlandsche industrie niet kwijne of verloren ga.

Slechts twee middelen schijnen er voorhanden te zijn, die onder het bereik des Gouvernements vallen, om hier aan te gemoet te komen. De ondersteuning namelijk der inlandsche fabrieken, door wijze wetten op vreemden invoer, en de vrijstelling des koophandels van die wetten op den uitvoer en doorvoer.

Het is ook langs dezen weg, dat het weldadig oogmerk van onzen geëerbiedigden Koning, zo in de voorgedragene wet als tarief, het middel gezocht heeft, om den voorspoed des koophandels aan den bloei en instandhouding der fabrieken te verbinden, en in overeenstemming te brengen, opdat, langs dien weg, de belangen van beide konden worden behartigd en daargesteld.

Men wane niet, dat in deze verordeningen eenig ander voetspoor gevolgd is, dan onze Voorvaderen bevorens in dit Land van commercie gevolgd hebben. Neen, ook in alle wetten op dit onderwerp heeft men, in voorgaande dagen, standvastig die zelfde gronden beleden en aangekleefd.

Men heeft de voorwerpen van buitenlandschen handel, op den uitvoer en op den invoer, zeer matig bezwaard.

Men heeft de voorwerpen van inlandsche fabrieken bij het inkomen in dier voege belast, dat het inlandsch gefabriceerde in de consumtie door het vreemde niet verdrongen wierde.

Immers zijn de vroegere Wetgevers in Holland (wier diepe commerciële kennis men nog vereert in het Placcaat van het jaar 1725, welks daarstelling is voorafgegaan van een scrupuleus onderzoek en bedaard overleg in verscheidene jaren) erkende voorstanders geweest van eenen uitgebreiden vrijen handel; maar ook zij hebben dit principe gewijzigd of gematigd, naar gelang der bij hen zwaar wegende zorgen voor de instandhouding der plaatshebbende inlandsche fabrieken, trafieken en andere takken van industrie.

Om van deze waarheid overtuigd te worden, heeft men slechts het tarief van het jaar 1725 in te zien, op de artikelen *glas*, *aardewerk*, *gemaakt ijzer*, *geverwde lakens*, en zo veel andere objecten, die in betrekking stonden tot de belangen der inlandsche etablissementen, zo als die toen plaats hadden.

Wanneer dan het sijstema der vroegere wetgeving op dit stuk zo wijs, en naar de belangen van het algemeen, dat is, van consummateur, bewerker en handelaar, berekend is, dat het alom ter navolging wordt aangeprezen, dan is ook de gevolgtrekking natuurlijk, dat er thans alleen in aanmerking behoort te komen, om dat zelfde sijstema uit te breiden, na mate van de bestaande omstandigheden, of na gelang van het meerder bestaan, de meerdere aangelegenheid van fabrieken, trafieken en andere takken van volksvlijt en volks-welvaart, welke in het tegenwoordig Koningrijk gevonden worden, en waar onder dezulke vooral te waardeeren zijn, die hunne grondstoffen van bewerking op den vaderlandschen bodem aantreffen.

Deze zijn de gronden, Ed. Mog. Heeren, naar welke de tegenwoordige voorgedragene wet en tarief ontworpen zijn, en het zijn deze gronden, waar langs men getracht heeft de principes van een liberaal commercieel systema te ontwikkelen, door den handel in verband en overeenstemming te brengen met het behoud en den bloei van inlandsche industrie, in de voorwerpen van inlandsche fabrikatie.

Het kan niet tegengesproken worden, dat de uitbreiding des koophandels, welke uit een algemeen liberaal systema van regten geboren wordt, het debiet der inlands gefabriceerde goederen grootelijks bevordert: maar daarentegen mag ook niet worden ontkend, dat het belang der commercie overal in verband staat met de bevordering, de volmaking en de uitbreiding onzer fabrieken, welker grondstoffen wij meerendeels in onzen eigen boezem hebben, als waardoor een oneindig getal voorwerpen in den handel overgaan, om met voordeel door den handelaar aan den buiten- of binnenlandschen consummateur overgebragt te kunnen worden.

Een der twee uitersten in deze te kiezen, zoude voor dit land ten hoogste nadeelig kunnen worden; beider belangen te verbinden en te behartigen, zijn de bedoelingen geweest, die in deze ten leiddraad verstrekken.

Het zijn de grondslagen, op welke dezelve rusten. Deze grondslagen, zo wijsselijk ook door de voorvaderen erkend, zijn noch uitgebreid, noch ingewikkeld: neen, zij rusten vooral op deze stellingen.

1. Dat alle voorwerpen van groote handelsartikelen, op den invoer, uitvoer en doorvoer zeer matig belast zijn.

2. Dat op den invoer van alle grondstoffen, dienstbaar aan eigen fabrieken, zeer geringe belastingen gelegd worden.

3. Dat van alle vreemde gefabriceerde goederen, die met inlandsche fabrieken in aanraking komen, op het inkomen zodanige hooge regten geheven worden, als voldoende zijn, om het binnenlandsch debiet van eigene voortbrengselen te begunstigen; zo evenwel dat de koophandel naar buiten ook daarin zo min mogelijk worde belemmerd.

4. Dat de uitvoer van alle objecten van binnenlandsche industrie, zo veel doenlijk, worde begunstigd en vrijgesteld.

Het kan niet ontkend worden (daar de laagste prijzen der goederen het meest overeenstemmen met de belangen van den consummateur), dat in de toepassing dezer gronden op den staat der zaken zelve, voor de ingezetenen

(*Het vervolg op de kant van deze Blads.*)

van het Rijk, eenige moeijelijkheden geboren worden; doordien zij, langs dien weg, de buitenlands gefabriceerde goederen in eigen consumtie overbrengende, duurder moeten betalen; dat is, de waarde dezer goederen moeten voldoen, tevens met de vastgestelde belasting.

Deze zwarigheid, zegge ik, kan niet ontkend worden. Maar, behalve, dat het produkt dezer belasting alleen strekt ter afdoening der staats-uitgaven, en dus tot vermindering van andere algemeene bijdragen, ter goedmaking der behoeften, zo is deze zwarigheid, in meer dan een opzigt, denkbeeldig, vooral als men het tegenovergestelde opmerkt, plaats te hebben.

Of zoude men niet mogen vaststellen, dat de geheele ondergang der inlandsche etablissementen noodzakelijk verbonden is met den vrijen en onbelemmerden invoer van vreemde fabriekgoederen? Zoude men niet mogen vaststellen, dat, na dit verval onzer fabrijken, de vreemde fabriekant als overwinnaar zoude optreden, en den inlandschen handelaar en consummateur geheel van zich afhankelijk maken?

Zoude niet, met den val onzer fabrieken, de waarde der inlandsche grondstoffen meerendeels verloren gaan?

Of, zo al de vreemde fabrikant ons van dezelve ontdeed, zoude zulks niet met het oogmerk zijn, om dezelfde grondstoffen naderhand wederom aan ons in een' bewerkten staat terug te zenden; om de voordeelen der fabricatie door ons aan hem te doen betalen?

En eindelijk, wat zal men, na het verval der inlandsche fabrieken doen, wanneer opkomende oorlogen ons het verkrijgen der vreemde fabriekgoederen en behoeften moeijelijk of onmogelijk maken? Zal men de inlandsche etablissementen terug wenschen, om die naderhand weder vernietigd te zien.

En zo wij de ondervinding ten dezen opzigte, daarenboven, bij andere volken raadplegen, zo wij de recente wetten en tarieven van commercierende en fabriceerende natien in Europa, en zelfs in America, inzien, dan kunnen wij d.a. uit deze leering trekken, dat zij alle, ter begunstiging van inlandsche industrie, de vreemde, en dus ook onze manufacturen, zeer hoog op den invoer belasten, of wel verbieden, dat zij den uitvoer van eigene fabriekwaren op alle mogelijke wijzen begunstigen, om den vreemden consummateur daar mede te voorzien.

Het zal dus geen verder betoog behoeven, Ed. Mog. Heeren! dat onze inlandsche fabrieken, die tot zulk eene mate van perfectie gevorderd zijn, bij een' zodanigen staat van zaken niet kunnen blijven bestaan, indien niet door eigene wetten gezorgd worde, dat vreemde fabriekgoederen op het inkomen belast worden met een zodanig regt, als waardoor derzelver prijzen worden verhoogd, en voor den inlandschen consummateur in evenredigheid gebragt met de waarde van eigene voortbrengselen; eene waarde, die, om de hier plaats hebbende grondlasten en andere impositien, op den fabrikeur en werkman rustende, niet verminderd kan worden.

Onze *Hoeden-fabrieken*, onze *Glas-fabrieken*, onze *Leerlooijerijen*, onze *Vlas-*, *Katoen-* en *Wolle-weverijen* en *Spinnerijen*, onze *Geweer-fabrieken* en *IJzer-smelterijen*, moeten dus niet zo veel andere, op dusdanige wijze, door de wetten ondersteund en in stand gehouden worden. En dit te meer, daar hier geene keuze te doen is, omtrent enkele theoretische principes, maar omtrent de dadelijke bestaanlijkheid van zo vele kostbare etablissementen.

(*Het vervolg op de volgende Blads.*)

ten, welker voortduring aan geen enkel oogenblik van interruptie, aan geen eenen dag van een niet voortdurende bescherming, kan onderhevig zijn, zonder dat derzelver verval, het verloop van geoefende werklieden, en dus de triomf van onze industrieuse Naburen worden daargesteld.

Men wane echter niet, dat op deze wijze en langs dezen weg, de verbodene of hoog belaste en van buiten ingevoerde fabriekgoederen, naar dit famenstel van wetten, aan den alles omvattenden arm der commercie onttrokken worden.

Indien dit het geval ware, indien deze fabriekwaren, ingevoerd, om, tot buitenlandschen handel, wederom uitgevoerd te worden, door de hooge inkomende regten gedrukt wierden; of zo, op den invoer verbodene goederen, door dat verbod, aan de commercie onttrokken wierden, dan waarlijk zouden er eene menigte objecten aan den weldadigen handel ontnomen worden, die uit de reeks der commerciëele behoeften, of van eene algemeene markt of koopwaren niet kunnen gemist worden. Dan zouden inderdaad inlandsche fabrieken ondersteund en begunstigd worden, tot nadeel, tot onmisbaar verval van onzen zo uitgebreiden, zo veel omvattenden koophandel; en zodanige bescherming der fabrieken, zoude, bij gemis eens algemeenen handels, eindelijk uitlopen op het verval en bederf der inlandsche industrie zelve.

Om zulks te verhoeden, laat de voorgedragene wet het transito van alle waren en goederen vrij, zonder voldoening van uit- en inkomende regten, en alleen onder betaling van een gematigd regt voor zodanig transport over onzen vaderlandschen bodem. En of ook hierin nog eenige zwarigheid was, en bij de commercie zijn moge: of indien een redelijke tijd, tot het doen transiteren der goederen, voor den inlandschen of vreemden koopman niet voldoende mogte zijn, om zijne speculatien en mercantile bepalingen te fixeren; ook dan heeft de wet daarin voorzien, door aan alle steden, in welke eenige uitgebreide handel bestaat, toe te staan, om aldaar eene bergplaats, onder de benaming van *entrepôt*, aan te wijzen, in welke de goederen, voor een zeer matig regt van bewaring, onder toezigt en verzorging der administratie van de convooijen en licenten gesteld worden, ten einde de eigenaar tijd hebbe, zich te beraden, om die goederen te doen transiteren, of, onder betaling der inkomende regten, voor binnenlandsche consumtie tot zich te nemen.

En, zo ook hierin, bij de commercie, voor deze of gene gevallen, om deze of gene reden, eenige zwarigheden gevonden mogten worden, ook dan staat de wet toe, dat de eigenaar der van buiten ingevoerde goederen een pakhuis of bergplaats aanwijze, in welke die goederen, onder behoorlijk toeverzigt, opgeslagen en gecustodieerd worden.

De wet vordert in deze volstrekt niets, dan het beletten van den sluikhandel, of de volkomene zekerheid, dat de op den invoer verbodene goederen uit de binnenlandsche consumtie geweerd worden, en dat de inkomende regten van alle anderen worden voldaan, vóór dat dezelve ter consumtie worden overgelaten; en zulks met toevoeging van alle mogelijk gemak en vrijheid aan den handel, welke, behoudens die voorzorgen, verleend kunnen worden.

En hiermede de hoofdgronden der wet, ten dezen opzigte, ontwikkeld hebbende, is mij overig, om nog een oogenblik stil te staan bij een object, waarin deze aangebodene verordeningen grootendeels afwijken van de inrigtingen, die bij de nog vigerende wet in de Noordelijke gewesten waren voorgeschreven.

Ik bedoel het gebruik der binnenlandsche paspoorten. Tegen men bij de wet van 1725 en vroeger, had bepaald, dat van alle goederen, die ingevoerd en uitgevoerd wierden, zekere Convooi- en licent-regten betaald zouden worden, op het inkomen uit zee ter plaatse der ontlading, op het uitgaan ter plaatse der inlading, was het ten uiterste noodzakelijk, om frandes of verkorting van regten voor te komen, dat de binnenlands circulerende goederen niet frauduleus wierden uitgevoerd, zonder betaling der gestelde belasting.

Hiertoe waren vooral twee wegen leidende: de eerste, dat er, op de uiterste grenzen van het land, alle mogelijke toeverzigt wierde genomen, dat geene waren of goederen binnengebragt, of uitgevoerd konden worden, zonder de gestelde regten te betalen. De andere, dat er voorzieningen beraamd wierden, waarbij vooral in het binnenlandsch vervoer van de plaats der inlading tot die der destinatie, gezorgd wierde, dat zodanige waren niet ter sluik wierden uitgevoerd.

De Wetgevers van het jaar 1725 en vroeger hebben het laatste middel, hoe omslagtig ook, gekozen, daartoe ligtelijk bepaald door de constitutie van het land zelve, die niet gedoogde, dat de Staten-Generaal in en op de zoomen der grensprovincien eene zodanige onafhankelijke souvereiniteit oefenden en deden uitvoeren, als noodig was, om, in alle deelen, en met kracht, deze Generaliteits-belasting aldaar te doen invorderen, en de sluikerijen te beteugelen, of te corrigeren.

Men heeft dan dit middel vooral gevonden in het daarstellen der binnenlandsche paspoorten; zo dat geene goederen binnenlandsch mogten vervoerd worden, zonder van een zodanig document voorzien te zijn; zonder dit, ter plaatse der afzending naauwkeurig wierden uitgegeven, en zonder dat de uitgaande regten voor die goederen door den verzender wierden geconsigneerd, om terug gegeven te worden, na bekomen bewijs van de aankomst ter plaatse van binnenlandsche destinatie. Alles ten einde geen mouvement van goederen, geene verzending van waren konden plaats hebben, zonder dat de bedieden der recherche, uit de documenten zelve, de qualiteit, quantiteit en bestemming der goederen konden ontwaren; en zulks bij pene van confiscatie der goederen, met zodanige binnenlandsche paspoorten niet verzeld.

Ik zal niet noodig hebben, Ed. Mog. Heeren! om aan te toonen, dat het rigoureuse van dezen maatregel, alleen daargesteld, om de uitgaande en inkomende regten te verzekeren, van den beginne aan, groote zwarigheden deed gevoelen; zwarigheden, waar tegen men hulpmiddelen zocht, en meende te vinden in het eximeren van sommige goederen van deze voorschriften, en in het invoeren van jaarbrieven voor Beurtschepen, van de eene bepaalde plaats tot de andere; die, welke hulpmiddelen, niet anders dan die vermenigvuldigen, de kracht der wet der verordeningen verzwakten en verminderden. Van daar ook, dat deze instellingen bij andere volkeren, hoe zeer ook anders bewonderaars onzer mercantile voorschriften, niet zijn overgenomen, en in de Zuidelijke Provincien van het Rijk ook nooit hebben plaats gehad.

Het kan niet ontkend worden, dat deze instelling van binnenlandsche paspoorten, naar den inhoud der wet uitgevoerd, ten uiterste drukkend is voor allen binnenlandschen handel en vervoer, en dat dezelve, met de plaats hebbende modificatien, weinig kracht van executie behoudt, dat dezelve dikmaals eene wijde deur aan geoefende sluikers openstelt, en veelmalen kan dienen en gediend heeft, om Ingezetenen, min bedreven in de voorschriften der wet, onverdiend te vervolgen en te vexeren. Van hier ook de menigvuldige klagten van sommige Provincien hier tegen, en de gedurige pogingen om hier aan te remediëren: zonder dat dezelve van vrucht waren, het zij men opzag tegen eene zo wezenlijke verandering in Voorouderlijke instellingen, het zij men in de Constitutie der Provincien zelve, hinderpalen vond, die het bedenkelijk maakten, om eenig ander voldoend middel in de plaats te stellen.

Deze zwarigheden, deze overwegingen hebben Z. M. doen besluiten, om eene andere wending aan deze zaak te geven: om deze paspoorten voor het binnenste van het Rijk geheel weg te laten uit de voorgedragen wet, en om de verzekering der regten op den *in-*, *uit-* en *doorvoer*, met de recherche daar omtrent, genoegzaam geheel te zoeken in het eerste bovengemeld middel, door de naauwkeurigste surveillance te plaatsen op de grenzen van het Rijk, hetzij te water, hetzij te lande.

Het gevolg hier van is en moest zijn, dat er eene dubbelde lijn van toezigt aldaar getrokken wierd, op welker buitenste de kantoren van expeditie, op welker binnenste de kantoren van betaling zekerheidshalve geplaatst wierden; zo dat het hier tusschen liggend terrein met eene dubbelde waakzaamheid wordt gesurveilleerd, en aan die recherche blijft onderworpen, aan welke de geheele uitgestrektheid der Noordelijke Provincien, in opzigt tot de binnenlandsche paspoorten, thans onderworpen is.

Dit onvrije territoir, tusschen deze twee linien, is dus alleen onvrij in tegenstelling van het meer binnenwaarts liggende; en bij de voorgedragene wet is gezorgd, dat de sluikerijen aldaar, tot verzekering van 's Lands regten, krachtdadig geweerd kunnen worden, zonder dat de handel *en détail* aldaar worde gedrukt, of de ingezetenen, voor hunne benoodigdheden, voor het vervoer, en de bewaring hunner granen of veldgewassen, worden belemmerd.

Deze zijn, Edel-Mog. Heeren! de generale lijnen, waar naar deze wet en tarief zijn afgebakend, en de grondslagen, op welke de vereenigde belangen van koophandel en fabrieken in die wet rusten.

Ik hebbe de eer, dezelve aan U Edel-Mog., uit naam van Z. M., hier bij over te brengen en aan te bieden, met zo veel meer fiducie, als overtuigd, dat de bedoeling en werkzaamheden dezer vergadering, in het overwegen en helpen daarstellen van deze zo aangelegene onderwerpen, geene anderen zijn of zijn kunnen, dan de bloei en welvaart van ons Vaderland, hetwelk, door de verzekering van de executie der wetten, door de uitbreiding van deszelfs nijverheid, door de conservatie van deszelfs koophandel en fabrieken, door de in eensmelting van derzelver belangen, alleen kan gelukkig en voorspoedig zijn.

De Directeur-Generaal der Convooijen en Licenten,
H. L. WICHERS.

WERKTUIGEN, *welke op het behoud en het nut onzes Vaderlands eenen waren invloed hebben, en tot belangrijke besparing kunnen strekken voor de Land-eigenaars.*

Men heeft onlangs, in de publieke nieuwspapieren, aangekondigd het besluit van Z. M. onzen hoogstgeëerbiedigden en geliefden Koning, bij het welk het Hoogstdenzelven goedgunstig behaagd heeft, aan den Heer *F. F. Eckhardt*, voor den tijd van *vijftien jaren*, uitsluitend octrooi te verleenen, op de door wijlen zijnen Broeder, *A. G. Eckhardt* en *hem*, uitgevonden *Hellend-scheprad-watermolen* en *Diepmolen*, welke beide, vervolgens door hem tot den meest mogelijken trap van volkomenheid zijn gebragt geworden. Daar deze werktuigen, door de talrijke proeven, daarmede, sedert het jaar 1774, van tijd tot tijd genomen, en door voorname deskundige mannen beoordeeld, van zulk een waar nut en belang voor ons vaderland zijn bevonden, dat de uitvinders op het eerstgemelde, reeds door de voormalige Staten van Holland voor de twaalf Molens, die daar mede gebouwd zijn, in de Bleiswijkse Droogmakerij, met *f* 24,300 premien en remuneratien, en op het tweede werktuig, door den OEconomischen Tak, met *f* 500 premien zijn gebeneficeerd geworden, acht men het niet onvoegzaam, voor alle de geenen, welke daarvan gebruik zouden willen maken, de beste werktuigen aan het publiek eenigzins nader te doen kennen.

De *Hellende Schepradmolens* zijn voornamelijk geschikt tot het droogmaken en drooghouden van landen, ter vermindering van het overgroote getal van ten minsten *een derde*, der ordinaire in gebruik zijnde Watermolens; zij kunnen, met een sterken wind, een derde meerder water op- en uitmalen, dan de gewone *staande Scheprad-* of *Vijzelmolens*, en zulks, met een sterken wind, van 6 à 700 tot 800 tonnen per minuut; het werktuig kan zich, met slappe en middelmatige winden, rigten naar de kragt van den wind, en alzo met de flaauwstwaaijende winden, wanneer de ordinaire Scheprad- of Vijzelmolens geheel stil blijven staan, 80 tot 120 *tonnen waters* per *minuut op- en uitmalen*, en behoeven gevolgelijk bijna geen dag in het jaar stil te staan; ook kan hetzelve van 2 tot 8 en 9 *voet*, met even gelijk voordeel, echter naar proportie, op- en uitmalen, terwijl voorts de *wrijving* en *slijtagie* aanmerkelijk minder dan bij de laatstgemelde, thans in gebruik zijnde Molens, door de ondervinding, kan bewezen worden; daar ook het scheprad, uit hoofde van deszelfs constructie, aan eene veel mindere wrijving onderhevig is, en, door zijne juiste famenstelling en *Conische Onderbewerking*, ongelijk gemakkelijker en minder in onderhoud komt te staan; al het welk onder anderen door een uitvoerig rapport van de proefneming, gedurende een jaar lang genomen, is bewezen, welke, door wijlen de Heeren *S. J. Douwes*, in leven Mathematicus in dienst van het voormalig Ed. Mog. Collegie ter Admiraliteit te Amsterdam, Lid van het *Prov.* Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, en *H. AEneae*, Lid van het Koninglijk Instituut, en van de Haarlemsche Maatschappij der Wetenschappen, Inspecteur der Maten en Gewigten en zaken der Wis-, Natuur-, Schei- en Werktuigkunde, enz. is bewezen, zijnde door hen bevonden, dat de proportien, volgens bovengemelde genomen proeven, stonden, als 2½ tegen 4 van de ordinaire staande schepradmolens. Hebbende de laatstvoormelde Heer, ten aanzien der gemelde inventie, een *werk* in twee *afdeelingen* in het licht gegeven, gedrukt bij *C. Warnars*, te Amsterdam, waarbij dezelve, op gronden der wiskunde, de notabele voordeelen van het *Hellende* boven het *Staande Scheprad*, volkomen heeft bewezen.

(*Het vervolg op de kant van deze Blade.*)

En wat het tweede geoctrooijeerde werktuig, het *Diep tuig tot verdieping en schoonmaking van rivieren, havens en canalen*, deszelfs constructie en gebruik, betreft, — dit werktuig vervangt, ter uitspering, de veel vermogende doch omslagtige en kostbare moddermolens, welke te Amsterdam, tot schoonmaking en verdieping van de haven van het Y, zijn geëmploijeerd. Hetzelve kan dienstbaar gemaakt worden, werkend met een *paard*, of *os*, of met 4 tot 8 *mannen*, en in den tijd van 4 tot 8 minuten, een schouw houdende *Drieschachts* (gelijk aan 432 *cub. voeten*) volmaken, en zulks met harde en aaneenhangende kiel, enz.; zijnde, volgens dit dieptuig, reeds ook een der moddermolens, die op het Y, te Amsterdam, gebruikt worden, met veel succes veranderd, en wordende nu een tweede dier molens alzo ook ingerigt, waardoor op iederen molen, van de 5 *paarden*, die in gebruik waren, *twee* bespaard en dus nu maar 3 *paarden* gebruikt worden.

Gelukkig derhalve voor ons vaderland, dat de inventie dezer zo nodige werktuigen tot een werkelijk bestand is gebragt, welke nu in deze omstandigheden best kan toegepast worden, daar de meeste watermolens dagelijks, bij de *slappe* en *middelmatige winden*, moeten *stil staan*, daar deze met het *Hellende Scheprad* veranderd of gebouwd, zouden kunnen werken, en dus van het grootste nut zijn. Wenschelijk is het derhalve, dat alle ware vaderlanders, die in het heil des algemeens, ter behouding van onzen zo vruchtbaren nederlandschen grond, een wezenlijk belang stellen, alsmede in de gemakkelijke bevaarbaarheid onzer rivieren en in het behoorlijk diephouden der havens, door hunne medewerking, het algemeen in gebruik brengen dezer werktuigen zullen willen ondersteunen.

Het is met dat vertrouwen, dat de nog overlevende uitvinder bedacht is geworden op zulke maatregelen, als daartoe spoedigst zoude kunnen medewerken; te dien einde heeft hij aan, in alle *voornaamste districten* van de onderscheidene departementen van dit Land, eenige deskundigste Molenmakers-bazen gekozen, welke, als *directeuren* en *opzigters*, in staat en bereid zijn de noodige uitlegging te geven van de verbeteringen dezer uitvinding, en dezelve toe te passen op de thans bestaande molens of werktuigen.

Ook zijn deze directeurs of opzigters in staat gesteld, om, zo zulks noodig mogte zijn, een volkomen *Model*, *Bestek* en *Teekening* van de werktuigen te kunnen toonen en expliceren.

En zijn daartoe benoemd en aangesteld de opziener van de drooggemaakte polders van Bleiswijk en Hilgersberg, *A. Blok*, te Bergsenboek, en voorts de voorname molemakers en timmerbazen, als:

Te Amsterdam, *J. van Kleef*, — te Dordrecht, *D. de Ridder*, — te Haarlem, *J. Kervoorde*, op het Spaarne; — te Utrecht, *C. van Doorn*; — te Leijden, *Bot*; — te Gorinchem, *S. Heslaar en zoon*; — te Berg-Ambacht in de Krimpenerwaard, *D. Schenk*; — te Alphen, *J. Kooperdraat*; — te Aarlanderveen, *A. Molkenboer*, — aan den Leidsendam, bij *van Rhumpt*; — te Weesp, *C. Beblaar Reineck*; — te Harlingen, *Stolte*, architect; — te Oost-Zaandam, *Latestijn*; — te Alkmaar, *Willinge*; — en te Gameren, bij Bommel, *D. Verwy*.

Verders kan men zich adresseren bij den uitvinder, den Heer *F. F. Eckhardt*, te 's Gravenhage, bij wien ook de *Modellen*, *Bestekken* en *Teekeningen*, en alle verdere informatien, te bekomen zijn.

Dagelijks deeld de *Moniteur* berigten mede van de geestdrift, met welke des Konings naamdag, of feest van St. Lodewyk overal gevierd is geworden. De publieke blijdschap, zegt het *Journal des Debats*, is overal met dezelfde levendigheid uitgedrukt, en er hebben geene wijzigingen plaats gehad, dan die noodwendig moesten voortvloeijen uit de meerdere of mindere uitgebreidheid, en de meer dere of mindere vermogens der Gemeenten. Wij voegen er slechts eene enkelde aanmerking bij: Dat de gezachvoerders bijna algemeen de vaderlijke bedoelingen des Konings zijn naargevolgd; zij hebben aan het bewijzen van weldadigheden de voorkeur gegeven boven kostbare ceremonien, met reden overtuigd zijnde, dat de schoonste ruiker, dien men Z. M. kon aanbieden, de dankbaarheid was van ongelukkigen, in zijnen naam, en onder zijn doorluchtig toezicht verkwikt.

Terstond na de Mis van St. Lodewyk, te St. Roch gelezen, is er eene vergadering gehouden van de Ridders, op uitnodiging van Sir Sidney Smith, als voorzitter der instelling tegen de Zeerovers, om er kennis te nemen van eenige onlangs van Marocco ontvangen berigten. Onder den uitnodigings-brief stonden de namen der nieuwe inteekenaren, waarbij zich die van hunne Excellentien den Hertog van Richelieu, den Minister van binnenlandsche Zaken, den Marschalk Hertog van Feltre en den Graaf de Cazes bevonden. De President las aan de vergadering een uittreksel uit een brief van Marocco voor, waarin aangetoond wierd, dat de Keizer van Marocco al de onregtvaardigheid en barbaarschheid der Algeijnsche Zeerovers gevoelde; dat hij de nodzakelijkheid inzag van zich neutraal te houden, en dat zijn vredelievende inborst eenige middelen konde aanbieden om eene voordeelige onderhandeling met hem te openen. De President ontvouwde vervolgens de redenen die hem genoopt hebben om de groote zaak van de afschaffing der slavernij van de blanken in Afrika te ondernemen, en gaf verslag van de wijze, waarop het voorstel daarvan door hem gedaan, en door een gedeelte der Souvereinen van Europa, die deze daad van menschlievendheid wel hadden willen onderschrijven, goedgekeurd en ondersteund was.

De Hertog van Wellington is gister naar zijn Hoofdkwartier te Kamerijk vertrokken.

De 5 pCts. staan op 57 fr. 65 cent. Bank-Actien 1070.

GROOT-BRITTANNIEN.

LONDEN den 3 September. De Prins-Regent is Zondag van Hampton-Court naar Windsor gereden, en was voornemens van daar een bezoek aan den Marquis van Anglesey, in het graafschap Warwick, te gaan geven.

De Paketboot *the Snake* is den 24sten van Rio Janeiro gezeild en dezer dagen alhier aangekomen. Dezelve brengt berigt mede dat de Portugeesche Prinsessen zich den 26 Junij zouden inschepen op een Linieschip, ten einde de reize naar Europa aantenemen. Dezelve paket heeft voorts de tijding mede gebragt, dat de vloot, welke de Portugeesche expeditie van 4000 man, die op de Plata-rivier moet ageeren, aan boord heeft, den 13 Junij werkelijk gezeild is, met inzigt om bij Montevideo of Maldonado te landen. Een gelijk aantal moest van de Missiones en Rio Grande afzakken, ten einde zich mede naar den oostelijken oever van gemelde rivier te begeven. Op het Admiraalschip bevond zich D. Herrera, laatst Secretaris van het Gouvernement van Buenos Ayres, welke door de Portugeesche regeering was overgehaald geworden om de expeditie te verzellen.

Een respectabel huis van commercie te Bristol heeft eenen brief van Napels, van den 6 Augustus, ontvangen, waarin geen woord gerept wordt van de vijandige bedreigingen van het Americaansch eskader. Daarentegen zijn in deze Stad andere brieven uit Napels ontvangen, waarin wel niet meer van gezegde bedreigingen gesproken, maar nogtans gezegd wordt, dat de Americanen zeer dringend om schadevergoeding vragen, en dat zij voor schadevergoeding begeeren groote commercieele voordeelen in het Koningrijk Napels, en de afstand van een of ander eiland, ten einde eene veilige haven voor hunne vloot, en eene stapelplaats voor hunne koopwaren in de Middellandsche Zee te hebben. Indien Napels dit toegeeft, zullen wij er het meest door benadeeld zijn.

Saturdag woei het een vreesselijke storm, welke zeer veel schade gedaan heeft; op de oostelijke kusten zijn verscheide Schepen met man en muis vergaan, anderen op strand gezet, en zeer vele hebben ankers en kabels verloren. De tijdingen van onze Zeehavens zijn vol van de ongelukken en schaden aan Vaartuigen dien aangaande overgekomen.

De Actien van de Bank zijn 216 en 1 half; de 3 pCts. gereduceerden 62; dito geconsolideerden 61 en 3 vierde. De Wissel op Amsterdam is 12 en 7, en op zigt 12 en 4; op Rotterdam 12 en 8 op 2 uso.

NEDERLANDEN.

GENT den 3 September. De Bisschoppen van Gent, Doornik en Namen, te weten Prins Maurits de Broglio, François-Jos. Baron Hirn en Ch. Fr. Jos. Pisani de la Gaude hebben het pauselijk breve van 1 Meij ter kennis van Z. M. den Koning gebragt. Zij hebben tevens Zijne Majt. verzocht al het mogelijke aantewenden, ten einde de pligten zijner Catholijke onderdanen met die, welke hun geweten hun ten opzigte van den eed bij de grondwet verlangd voorschrijft, overeen te brengen. Zij voegen er bij, dat men hen ten onregte als verstoorders van de openbare rust heeft afgeschilderd; dat zij in tegendeel niets meer ter harte nemen dan het behoud van vrede, rust en eendragt, en dat men ook met vreugde naar aanleiding van 's Pausen inzigten, Z. M. smeken die bevredigende maatregelen aan te nemen, welke Hoogstdenzelven door Z. H. zijn voorgeslagen.

OSTENDE den 3 September. Onze Stad wierd gister avond in den grootsten schrik gedompeld: tegen half negen uur wierd de Engelsche Sloep *Britannia*, Kapt. Strasseh van Londen, verscheiden Koopgoederen en 33 Passagiers, waaronder eene Dame met zes Kinderen, aan boord hebbende, door de Zee dwars tegen het westelijke paalwerk aan den ingang onzer Haven geworpen. De schok was zo hevig, dat meer dan 30 palen omvergeworpen wierden. Bij een ongemeen geluk is niemand omgekomen, door de tegenwoordigheid van geest des Kapiteins, en de spoedige hulp, van alle kanten betoond; ook zijn meest alle goederen geborgen, en het vaartuig is slechts aan de kiel beschadigd. Een passagier, een werktuigkundige, heeft den arm gebroken, en is geheel niet buiten gevaar.

BRUSSEL den 5 September. De Veldmaarschalk Prins van Waterloo is den zden met den Generaal Murray en verscheidene Officieren in Kamerijk gekomen. Alvorens te vertrekken heeft Z. H. in Parijs verscheidene conferentien met den Pruissischen Generaal von Ziethen gehad.

De Heer Simon, die in dit Koningrijk eenig gerucht gemaakt heeft, door de discussien over zijnen persoon in de tweede Kamer der Staten-Generaal, is den 21 Augustus aan de Fransche Autoriteiten overgeleverd. Een Luiksch Dagblad behelst het protest, door hem, voor zijn vertrek aan hetzelve toegezonden, gedagteekend van den 18 Augustus, men vindt daarin onder anderen het volgende:

„Ik geef deze Acte, even trouw met het regt der volken als met de grondwet des Koningrijks; over aan het „nadenken van die geene mijner nieuwe Medeburgers, welke nog de vrijheid beminnen, die hunne Voorvaderen „genoten hebben. Ik had mij aan de Regtbank van „Luxemburg gewend; zij heeft verklaard niet bevoegd „te zijn, mijne klagt aan te hooren. Ik had mij aan de „Staten-Generaal gewend; zij hebben mijn verzoek in „overweging genomen; maar op het oogenblik dat zij nog „raadplegen, wordt mij, steeds van wege den Heer Procureur-Crimineel, het bevel aangekondigd, het welk „mij aan Frankrijk zal overleveren. Ik had mij aan de „Provinciale Staten gewend, om de uitvoering van dit „bevel tot aan de beslissing der Staten-Generaal te doen „opschorten; zij hebben geantwoord dat dit hun niet „aanging," enz.

's GRAVENHAGE den 7 September. Voorleden Woensdag, de dag zijnde, bij het Programma bepaald, tot de intogt van HH. KK. HH. binnen deze Residentie, waren reeds vroegtijdig al de straten, grachten en pleinen, tot Hoogstderzelver route, bij deze gelegenheid bestemd, zo wel als de huizen van binnen, bezet met talrijke aanschouwers. De weg, door Hoogstdezelve bij die gelegenheid genomen, was, van het Huis in het Bosch, het Bosch door, over de middel Boschbrug, het Kleine Voorhout; door de op het Toernooiveld of St. Joris-plein geplaatste prachtige Eerepoort; de Korte Vijverberg, het Plein aan drie zijden; de Lange Poten; het Spui (oostzijde); Bierkade (noordzijde); de drie Wagenstraten; de Vlamingstraat; de Groote Markt; de Prinsegracht (noordzijde); de Assendelftstraat; het Westeinde; de Groenmarkt; de Hoogstraat; de Plaats; de Vijverberg en het korte en lange Voorhout, geheel ten einde tot voorbij het Hôtel tot Hoogstderzelver residentie bestemd; terug tot aan het Koninklijk Paleis; alwaar Hoogstdezelve afstapten, en op een dejeuner bij HH. MM. ontboden wierden.

(*Het vervolg, op de kant van deze Bladz.*)

, De Secretaris van Staat voor de Finantien, heeft de volgende Rentebetaling aangekondigd:

Van den 16. tot en met den 30. September aanstaande, betaling van het halfjaar Interest, verschenen den 1sten Julij 1816, op de inschrijvingen in het Groot-Boek der Nationale werkelijk rentegevende Schuld, op de Letter B.

, Heden morgen verloste voorspoedig van den welgeschapen ZOON, E. N. S. HOOGVLIET, geliefde Huisvrouw van

J. BAKE.

LEYDEN 6 September 1816.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.
Amsterdam den 7 September 1816.

Holland. Werkelijke Schuld	2½ pCt.	ƒ 43	à 43¼
Rest. Uitgestelde dito		1¾	à 1⅞
Kans-Billetten		85	à 85½
Recepissen van Syndicaat	5	89	à 89½
Schuldbekentenissen van dito		89½	à 90
Pruissen		99	à 99½
Rusland, bij Hope en Comp.		82	à 82½
Spanje, 1805	5½		
1807 dito		29½	à 30
Coupons		11½	à 12
Oostenrijk, Obl. bij Goll en Comp.	5	33½	à 35
dito	4		
Neg. 1815 Metalliek		33½	à 34
Certificaten zonder Coup.	2½	95½	
Napelsche Certificaten	5	56½	à 57
Zweeden		30½	à 31
America, Hope & C.	5½	95½	à 95¾
Deensche Polieven		65½	à 65¾
Deensche Kroon		65	à 65½
Deensch-Asiat. Comp.		75	à 75½

, De Ondergeteekende geeft hier mede aan zijne geëerde Begunstigers berigt, dat hij zijne Affaire in 3 en 4 Els MOSCOVISCHE MATTEN, ZAK- en PAKLINNENS, te voren door zijn Vader H. DREWES geëxerceerd, en bij deszelfs overlijden door hem gecontinueerd, heeft overgedaan aan den Heer J. H. C. GEUT, dewelken hij bij voortduring recommandeert, en Hun Ed. bij deze dank betuigt voor het genotene vertrouwen.

AMSTERDAM den 2 September 1816. J. H. DREWES, Brouwersgragt bij de Oranjestraat, No. 82.

, De Ondergeteekende overgenomen hebbende de Affaire in 3 en 4 Els MOSCOVISCHE MATTEN, ZAK- en PAKLINNENS van den Heer J. H. DREWES, recommandeert zich aan de Begunstigers van voornoemde Heer en deszelfs overledenen Vader den Heer H. DREWES, belovende, alle promptitude in de uitvoering der orders welke hem zullen worden opgedragen.

AMSTERDAM den 2 September 1816. J. H. C. GEUT, Warmoesstraat, No. 108.

, Bij I. C. NATHANS, op den Nieuwen Rijn, in den Eenhoorn, te Leyden, zijn nog te bekomen in de 2de Classe der 118de Kon. Ned. LOTERIJ, die op aanstaande Maandag begint te Trekken, Heele en Gedeelten van LOTEN in HUUR en in KOOP, als mede voor alle Classen, Prijs-Couranten. Condition gratis.

, A. STOLTENKAMP, E. SIEBURGH, J. POSTHUMUS Pz., L. HUISINGA Fz., J. A. HARING, G. H. BROEKHUYSEN, H. GREVEL en J. FOEST Fz., Makelaars, zullen op Woensdag en Donderdag den 11 en 12 September 1816, te Amsterdam voor het Huis van de Overledene, naast en annex de Verwerij de Valkoen, op de Bloemgragt, tusschen de laatste Dwarsstraat en Baangragt, doen verkoopen: Keurig gezette Juweelen, best Goude en Zilvere Horologien, modieus Pleetwerk, Galanterien, Instrumenten, Kinder- Speelgoeden Konstwerken, fraaije Porceleinen Aarde-, Lak-, Christal- en Glaswerk, fraai opgemaakte en veele onopgemaakte Lijwaten, Luijermands- en Kindergoed zindelijke Beddens en Matrassen, fijn Dekens- en Behangsel-goed, excellente Tapijten en Kleeden, magnifieke Spiegels konstige Schilderijen en Prenten, extra welgecomponeerd Musicaal speelend en andere Fransche Pendules, moderne Mahonyhoute als andere cierlijke Meubilen, twee complete Arreslede Paarde-hoofdstellen en Tuigen en verdere de tie en ongemeen propre INBOEDEL; nagelaten bij wijle Mejufvrouw EVA SUSANNA KLEYNENBERG, Weduwe den Heer JAN BROUWER. Breeder bij Catalogus, Heden en Morgen te zien.

den. — De toevloed van vreemdelingen herwaarts was op dezen dag wederom onbeschrijflijk groot, en zette aan deze plegtstatige intrede van Neêrlands geliefden Held met Hoogstdeszelfs Gemalin, welke met de hun zo bijzonder eigene minzaamheid, de talrijke menigte onophoudelijk begroetten, geen geringen luister bij. Op aller gelaat was vergenoegen en vreugde te lezen, en het gejuich van *leve de Prins en Prinses van Oranje*: weergalmde langs den ganschen weg.

Eergister moest er Gala-Schouwburg plaats hebben, doch is hetzelve uitgesteld. Ook het Volksfeest en de Illuminatie, die tegens gisteren bepaald waren, zijn mede, blijkens eene Publicatie van Heeren Burgemeesteren dezer Residentie, uit hoofde van het ongunstig Weêr tot in de volgende Week uitgesteld.

De zitting der tweede Kamer van eergister heeft niets belangrijks opgeleverd, en is de Kamer tot aanstaanden Dingsdag den 10 dezer ten een ure geadjourneerd.

AMSTERDAM den 7 September. Sedert onze laatste zijn in Tessel binnen gekomen W. Russell *Mary Ann*, van Canton, D. Machielse *Vrouw Geertina*, van Bordeaux, J. B. de Lima *NN*, van Porto, O. A. Gran *Pax*, van St. Martin, J. Candler *Waterlo*, J. Goedhart *Anna Maria*, D. Roelofs *Christina*, J. Scott *Mary*, en J. Feesch *Star*, alle van Londen, C. Taylor *Ceres*, van Sunderland, T. Moldenhauer *Vreedeshoop*, van Dramme en H. S. Hofhout *Lord Wellington*, van Koningsbergen. Uitgezeild J. Smale *Commerce*, naar Kaap Verd, J. Barend *Fredrica*, naar Porto, P. Marington *Liberty*, G. Watt *John*, J. Bugless *Boston*, J. Nelson *Albion*, T. Theasdale *Happy Return*, J. Gibson *Barbara*, alle naar Sunderland, M. Krol *Hubet*, naar Kopenhagen, M. N. Moller *Gustaav*, naar Stokholm, P. F. Nielsen *Fortuna*, naar Bergen en J. J. Boon *Dageraad*, naar de Oostzee.

In het Vlie zijn binnen gekomen N. Smaal *Lammoraal*, van Libau en J. Huisman *de Landweer*, van Memel. Uitgezeild H. Harmens *Neptunus*, naar Engeland, H. P. Smit *Eendragt*, naar Libau, O. Thomson *Ceres*, J. R. Dedekan *Harmonie*, J. Gierfoe *Maria*, J. W. de Jonge *Concordia*, E. Kuilema *Antina*, O. Broksma *Jonge Hendrik*, H. G. Jonker *Vrouw Zwaantje*, J. G. Hasenwinkel *Hendrica*, J. T. Smit *Waakzaamheid*, J. Nielsen *Actyve* en A. H. Lukkie, alle naar Noorwegen, J. Wiards *Vrouw Elka*, C. Engels *Susanna*, beide naar Riga, J. H. Schuuring *Goede Hoop*, naar de Oostzee, M. E. Sontag *Venus*, naar Straalsund, L. Theu *Neptunus*, naar Tonsberg, H. H. Solter *Noordstar*, naar Brewig, H. C. de Jong *twee Vrienden*, J. Hook *Johanna*, J. R. Siegers, alle op avontuur, H. N. Oelsen *Flora*, naar Huzum, H. Torgensen *Maria*, naar Drammen, B. G. Koekkoek *Vrouw Janna*, naar Arensdahl, B. A. d'Orchemont *Fredrica*, naar Stromstad en T. J. Smit *Vriendschap*, naar Noorwegen. Te Terschelling zijn binnen gekomen C. F. Jancke *Carolina*, van Memel, T. Reus *Vrouw Maria*, A. Ulrichs *Eberhardina*, beide van Koningsbergen, M. Brinkman *Furst Blucher*, van Petersburg. Uitgezeild A. J. Hogen *Vrouw Catharina*, naar Hamburg.

In de Eijerlandsche gronden is verongelukt, het Schip *Hendrica* Kapt. W. R. Lukens, van hier naar Newcastle, het Volk is, benevens een gedeelte der tuigagie, geborgen.

Den 2 September zijn op Terschelling gestrand de Schepen *de Vrouw Teuntje*, Kapt. J. Poetel en *August*, Kapt. G. Kroog, beide met Stukgoederen van Hamburg herwaarts, beide de Equipagien zijn gered, van de eerste was de geheele lading, en van het laatste, 't welk slechts weinig lek was, had men mede een gedeelte der lading geborgen, en hoopte men het overige insgelijks te bergen.

Arrivementen: te Vlaan W. S. Hobma, van hier; te Leverpool H. Siegers, van Rotterdam; te Gravesend J. Perring en W. Bayes, beide van Harlingen, H. van Veen, van hier, W. Fryer, van Rotterdam; te Hull W. de Weerd, van Deventer, G. Nicholson en J. de Gorter, beide van Rotterdam; te Sunderland G. Robson, van hier en W. Backhouse, van Schiedam; te Newcastle R. Stark, van hier.

Te Leyden by de Wed. ANTHONY DE KLOPPER en ZOON, op de Breede Straat.